

A NAÜ-misszió szerint Magyarország elkötelezett a radioaktív hulladékok biztonságos kezelése mellett, és egyben lehetőséget lát a hazai gyakorlat továbbfejlesztésére

A Nemzetközi Atomenergia Ügynökség (NAÜ) szakértői csoportja arra a megállapításra jutott, hogy Magyarország elkötelezett a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok biztonságos és hatékony kezelése mellett, és egyben megjelölte a továbbfejleszhető területeket.

Az ARTEMIS (Integrated Review Service for Radioactive Waste and Spent Fuel Management, Decommissioning and Remediation) szakértői csoport március 29-én fejezte be tíznapos magyarországi küldetését. A missziót, amely Magyarország Kormányának kérésére érkezett, az ország nukleáris biztonsági és sugárvédelmi szabályozásáért felelős Országos Atomenergia Hivatal (OAH) fogadta.

A dán, finn, francia, litván és svéd szakértőkből, valamint a NAÜ három munkatársából álló csoport megbeszéléseket folytatott az Innovációs és Technológiai Minisztérium, a Radioaktív Hulladékokat Kezelő Közhasznú Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság (RHK Kft.), a Paksi Atomerőmű, valamint az OAH tisztviselőivel Budapesten, az OAH székházában. A misszióban megfigyelőként részt vettek az Európai Unió (EU) és Szlovénia képviselői is (ahol idén szintén fogadják majd az ARTEMIS-missziót).

Az ARTEMIS-missziók során a NAÜ által felállított nemzetközi szakértői csoport független szakértői véleményt ad. A NAÜ biztonsági előírásai és műszaki útmutatásai, valamint a nemzetközi jó gyakorlatok képezik a felülvizsgálatok alapját. A magyarországi misszió célja az volt, hogy segítse az országot az EU által támasztott azon kötelezettségek teljesítésében, amelyek megkövetelik a kiégett fűtőelemek és radioaktív hulladék kezelésére vonatkozó nemzeti keretrendszer és programok független felülvizsgálatát.

Magyarország áramtermelésének felét a Budapesttől 130 km-re délre található Paksi Atomerőmű négy blokkja állítja elő. Az ország további két blokk építését tervezi a paksi telephelyen. Magyarország két kutatóreaktort is üzemeltet oktatási és kutatási, valamint izotópgyártási céllal, továbbá radioaktív forrásokat használ ipari, orvosi és kutatási területeken.

Magyarországon a radioaktív hulladékokat és a kiégett fűtőelemeket a RHK Kft. kezeli. A Paksi Atomerőmű kiégett fűtőelemeit a reaktorok melletti pihentetőmedencékben és a paksi Kiégett Kazetták Átmeneti Tárolójában tárolják. A radioaktív hulladékok végső elhelyezése céljából két radioaktív hulladék-tároló üzemel, egy az atomerőművi eredetű kis és közepes aktivitású radioaktív hulladékok végleges elhelyezésére, és egy az egyéb intézményi radioaktív hulladékok befogadására.

A paksi atomerőmű négy reaktorának jövőbeni leállítására és leszerelésére való felkészülés jegyében egy nagyon kis aktivitású hulladék elhelyezésére szolgáló tároló létesítése szerepel a tervek között. Magyarországon folyamatban van a nagy aktivitású hulladékok végleges elhelyezését szolgáló mélységi geológiai tároló létesítésének előkészítése.

Az ARTEMIS szakértői csoport külön kiemelte, hogy Magyarország átfogó, kiterjedt és jól működő rendszert dolgozott ki és működtet a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok biztonságos és hatékony kezelésének fenntartására és annak továbbfejlesztésére.

„A magyar rendszer fejlett infrastruktúrát biztosít ahhoz, hogy a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok kezelése jelenleg és a jövőben is biztonságos és hatékony legyen” – mondta David Ulfbeck, az ARTEMIS szakértői csoport vezetője, a Dán Egészségügyi Hatóság vezető tanácsadója. „Az ARTEMIS felülvizsgálati csoport a nukleárisüzemanyag-ciklus lezárásával kapcsolatos döntéshozatal fejlesztése, valamint a nagyon kis aktivitású hulladékok végleges elhelyezésére vonatkozó szabályozási keretek kidolgozása terén lát lehetőséget a fejlesztésre.”

Jó gyakorlatot is azonosított az ARTEMIS szakértői csoport, elismerve a kis és közepes aktivitású hulladékok végső elhelyezésére szolgáló tárolók biztonságának növelése terén mutatott teljesítményt. Az RHK Kft. által elhatározott és elindított biztonság-növelő program a már működő püspökszilágyi létesítmény esetében a különböző lehetőségek átfogó összehasonlításán alapul a hosszú távú biztonság, valamint a munkavállalókat és a lakosságot érintő radiológiai kockázatok értékelése tekintetében.

Anna Clark, a NAÜ Hulladék- és Környezetbiztonsági részlegének vezetője elmondta: „Magyarország példamutató módon állt hozzá a jelen felülvizsgálati misszióhoz. Az információk kiváló előkészítése és bemutatása nyílt és eredményes megbeszéléseket tett lehetővé. Meggyőződésünk, hogy az ARTEMIS-misszió megállapításai hozzájárulnak ahhoz, hogy Magyarország továbbfejlessze a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok biztonságos és hatékony kezelését” – mondta Clark.

Mindemellett a csoport többek között az alábbi javaslatokat és ajánlásokat fogalmazta meg:

- A Nemzeti Politika meghatározza a radioaktív hulladékok és a kiégett kazetták kezeléséhez kapcsolódó döntések sorrendjét, de nem részletezi, hogy mikor és hogyan szülessenek a döntések. A Kormánynak meg kellene határoznia, hogy mikor és mi alapján szülessenek a döntések.
- Az OAH-nak ki kell dolgoznia és hatályba kell léptetnie a nagyon kis aktivitású hulladékok kezelésére és elhelyezésére vonatkozó jogszabályi követelményeket;

„Fontos számunkra, hogy nemzetközi szinten is elismerik a kiégett fűtőelemek és radioaktív hulladékok kezelésének terén tett magyar erőfeszítéseket és az elkötelezettségünket. Büszkék vagyunk arra, hogy a nemzetközi szakértők jó gyakorlatot találtak hazánkban. Fontosnak tarjuk, hogy tovább is fejlesszük a nemzeti rendszert, ezért a NAÜ ajánlására, javaslataira alapozva akciótervet készítünk és valósítunk meg, amellyel elősegíthetjük a céljaink megvalósítását. – hangsúlyozta Kádár Andrea Beatrix, az OAH elnöke”

A misszió végleges jelentését várhatóan két hónapon belül kapja meg a Kormány.

Az ARTEMIS-misszióról

Az ARTEMIS a radioaktív hulladékok és a kiégett fűtőelemek kezelésével, a leszereléssel és remediációval kapcsolatos programokra vonatkozó integrált szakértői felülvizsgálati szolgáltatás. Ez a szolgáltatás a létesítmények üzemeltetői és a radioaktív hulladékok kezeléséért felelős szervezetek, valamint a hatóságok, a politikai és egyéb döntéshozók számára érhető el.

A NAÜ Biztonsági Szabályzatai jelentik az alapvető elvek, követelmények és útmutatások keretrendszerét a biztonság garantálása érdekében. Ezek a nemzetközileg elfogadott szabályzatok egyben globális hivatkozási alapként is szolgálnak az ionizáló sugárzás embereket és környezetet érő káros hatásaival szembeni védelem tekintetében. A NAÜ további kiegészítő dokumentumai, mint például a Nuclear Energy Series kiadványai a biztonsági szabályzatok kiegészítése céljából szintén alapul vehetők a felülvizsgálati folyamatban. Ezek gyakorlati példákat tartalmaznak, amelyeket többek között a létesítmények tulajdonosai és üzemeltetői, a felelős szervezetek, a tudományos körök és a tagállamok kormánytisztviselői is felhasználhatnak.